

FÖRSTAINSTANSRÄTTENS DOM (första avdelningen)
den 21 april 2004 *

I mål T-172/01,

M., Aten (Grekland), företrädd av advokaterna G. Vandersanden och H. Tagaras,

sökande,

mot

Europeiska gemenskapernas domstol, företrädd av M. Schauss, i egenskap av ombud, biträdd av advokaten T. Papazissi, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande,

* Rättegångsspråk: franska.

angående en talan om ogiltigförklaring av beslutet att inte bevilja sökanden en efterlevandepension efter den före detta maken,

meddelar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (första avdelningen)

sammansatt av ordföranden A.W.H. Meij samt domarna N.J. Forwood och H. Legal,

justitiesekreterare: byrådirektören I. Natsinas,

med hänsyn till det skriftliga förfarandet och efter förhandlingen den 14 maj 2003,

följande

Dom

Tillämpliga bestämmelser

- ¹ I artikel 15.7 i rådets förordning nr 422/67/EEG, 5/67/Euratom av den 25 juli 1967 om ersättning till kommissionens ordförande och ledamöter och till domstolens ordförande, domare, generaladvokater och justitiesekreterare (EGT 187, s. 1; svensk specialutgåva, område 1, volym 1, s. 35), i dess lydelse enligt bland annat artikel 2.3 i rådets förordning (Euratom, EKSG, EEG) nr 1416/81 av den 19 maj

1981 (EGT L 142, s. 1; svensk specialutgåva, område 1, volym 2, s. 17) (nedan kallade ersättningsbestämmelserna) fastställs den ersättning som utgår till rättsinnehavare efter ovannämnda ledamöter i gemenskapsinstitutionerna analogt med artiklarna 22, 27 och 28 i bilaga VIII till Tjänsteföreskrifter för tjänstemän i Europeiska gemenskaperna (nedan kallade tjänsteföreskrifterna).

- 2 I artikel 27 i bilaga VIII till tjänsteföreskrifterna föreskrivs följande:

”En tjänstemans eller tidigare tjänstemans franskilda hustru skall vid dennes bortgång ha rätt till efterlevandepension enligt detta kapitel, förutsatt att hon kan styrka att hon vid sin före detta makes bortgång hade rätt till underhåll för egen del enligt vad som fastställts genom dom eller avtal mellan henne och den före detta maken.

Efterlevandepensionen får dock inte överstiga det underhåll som hon uppbar vid tidpunkten för den före detta makens bortgång, och beloppet skall anpassas enligt artikel 82 i tjänsteföreskrifterna.

...”

Bakgrund till tvisten

- 3 Sökanden gifte sig år 1981 med herr M., som tjänstgjorde som domare vid domstolen mellan åren 1983 och 1997. Äktenskapet upplöstes genom äkten-

skapsskillnad meddelad den 26 februari 1997 i första instans och sedan genom slutlig dom av den 14 juli 1998. Ett kyrkligt intyg om äktenskapsskillnad meddelades den 4 mars 1999. I Grekland utgör ett sådant intyg ett nödvändigt formkrav om äktenskapet ingåtts genom kyrklig vigsel.

- 4 Per fax av den 15 mars 1999 tillställde herr M. domstolens personalavdelning ett officiellt intyg om äktenskapsskillnad.

- 5 I ett meddelande med rubriken "Ålderspension för domaren M." av den 2 juni 1999 från chefen för domstolens personalavdelning till chefen för institutionens ekonomiavdelning anges följande:

"Domare M. har nyligen meddelat att han sedan den 26 februari 1997 är frånskild. Den kyrkliga upplösningen av äktenskapet meddelades den 4 mars 1999.

Via [K.] har domare M. låtit meddela att något underhåll inte utgår till hans före detta hustru."

- 6 Enligt ett holografiskt testamente daterat den 22 september 1999 utsåg herr M. sin bror till universell testamentstagare. I ett intyg av den 31 augusti 2000, utfärdat av sekreteraren vid Monomeles Protodikeio (domstol i första instans med ensamdomare) i Aten (Grekland), bekräftas att brodern är ensam universell testamentstagare till hela kvarlåtenskapen.

- 7 Herr M. avled den 23 mars 2000.
- 8 I egenskap av frånskild maka till en tidigare ledamot av en gemenskapsinstitution begärde fru M. i skrivelse av den 18 juli 2000 till domstolens administration att domstolen skulle bevilja henne efterlevandepension efter framlidne herr M. I sin skrivelse åberopar sökanden ett avtal mellan henne och herr M. ”beträffande betalning av underhåll som hennes make börjat utbetala redan innan äktenskapsskillnad meddelats”.
- 9 I skrivelse av den 5 oktober 2000 meddelade domstolens administration att sökanden kunde beviljas sådan efterlevandepension som avses i artikel 15 i ersättningsbestämmelserna under förutsättning att hon styrkte att hon vid sin före detta makes bortgång för egen del var berättigad till underhåll från honom enligt vad som fastställts genom dom eller genom avtal mellan henne och framlidne herr M.
- 10 Fru M. svarade i skrivelse av den 8 november 2000 att herr M. själv föreslagit henne ett månatligt underhåll på 200 000 belgiska francs (BEF) (4 957,87 euro) vilket hon godtagit.
- 11 Enligt sökanden ingicks ett sådant avtal muntligen mellan henne och herr M. under våren år 1999 vid ett möte i Aten mellan de före detta makarna. Vid detta möte närvarade även O.
- 12 Till stöd för sina påståenden bilade fru M., till sin skrivelse av den 8 november 2000, två uttalanden som gjorts under ed inför notarius publicus av O. och P. den 6 respektive den 7 november 2000.

- 13 I sitt uttalande bekräftar O. att han varit närvarande vid ett möte mellan de tidigare makarna några veckor innan äktenskapsskillnad definitivt meddelades, under vilket fru M. accepterat ett underhåll på 200 000 BEF per månad från M.
- 14 P. bekräftar i sitt uttalande att han personligen konstaterat vid åtminstone ett tillfälle att fru M. erhållit en summa pengar från herr M. genom en tredje person. fru M. skall ha sagt att det rörde sig om utbetalning av underhåll.
- 15 I ett meddelande av den 5 mars 2001 begärde domstolens styrekonom att direktören för domstolens personal- och ekonomiavdelning skulle inkomma med ytterligare upplysningar beträffande de omständigheter som talade för att fru M. skulle beviljas efterlevandepension. Han hänvisade härvid till det ovannämnda meddelandet av den 2 juni 1999 från chefen för domstolens personalavdelning. Styrekonomen önskade särskilt erhålla upplysningar om huruvida det fanns några bankdokument för att spåra penningöverföringar motsvarande det åberopade underhållet.
- 16 Till följd av det tysta avslaget på sin begäran om efterlevandepension anförde sökanden den 23 mars 2001 klagomål mot detta beslut.
- 17 Klagomålet avslogs genom beslut av den 29 maj 2001 av domstolens kommitté med ansvar för att avgöra klagomål med motiveringen att fru M. inte i tillräcklig utsträckning styrkt att hon för egen del var berättigad till underhåll från sin före detta make enligt vad som fastställts genom dom eller avtal. I beslutet angavs att de två åberopade dokumenten från notarius publicus inte bekräftades av någon skriftlig handling beträffande det åberopade avtalets existens, det underhållsbelopp som avtalet gällde eller dess verkställighet, eller av någon annan omständighet. Vidare erinrades i beslutet om att herr M. strax efter det att äktenskapet hade upplösts kyrkligt den 4 mars 1999 hade meddelat domstolens

personalavdelning att "något underhåll inte [utgick] till hans före detta hustru" och att detta uttalande inte hade återkallats senare. Kommittén med ansvar för att avgöra klagomål drog slutsatsen att fru M. inte uppfyllde villkoret i artikel 27 i bilaga VIII till tjänsteföreskrifterna för att beviljas efterlevandepension.

- 18 Fru M. väckte då förevarande talan om ogiltigförklaring av detta beslut. Ansökan inlämnades till kansliet den 26 juli 2001.

Förfarandet inför förstainstansrätten

- 19 Sedan ordföranden på första avdelningen, B. Vesterdorf, fått förhinder, utsågs domaren A.W.H. Meij att ersätta honom genom beslut av förstainstansrättens ordförande av den 21 september 2001.
- 20 Svaranden inkom med sitt svaromål den 11 oktober 2001.
- 21 Genom skrivelse av den 18 december 2001 tillställde herr M.s bror på eget initiativ svaranden en rad handlingar som han ansåg kunde bidra till att klargöra sanningen.
- 22 Som bilaga till sin duplik av den 16 januari 2002 tillställde svaranden förstainstansrätten vissa av handlingarna från herr M.s bror. I detta dokument begärde svaranden dessutom att T. skulle kallas som vittne.

- 23 Sedan det skriftliga förfarandet avslutats inkom sökanden genom brev av den 15 februari 2002 med ytterligare två uttalanden gjorda inför notarius publicus den 6 respektive den 7 februari 2002. Uttalandena avsåg hur skilsmäsoförfarandet mellan de före detta makarna M. hade förflutit, M.:s påstådda medgivande att betala underhåll till sin före detta hustru och under vilka omständigheter underhållet hade utbetalats.
- 24 Sedan även domaren Moura Ramos fått förhinder på grund av att han avslutat sin tjänstgöring som domare vid förstainstansrätten utsåg förstainstansrättens ordförande, i enlighet med artikel 32.3 i förstainstansrättens rättegångsregler, domaren N.J. Forwood för att avdelningen skulle vara beslutför.
- 25 På grundval av referentens rapport beslutade förstainstansrätten (första avdelningen) att inleda det muntliga förfarandet och att med förbehåll för parternas yttranden höra O. och T. som vittnen.
- 26 Genom skrivelse av den 11 mars 2003 uppmanade förstainstansrätten parterna att inom två veckor yttra sig över denna åtgärd för bevisupptagning.
- 27 Sökanden betonade i skrivelse av den 24 mars 2003 att det var nödvändigt att höra O. som vittne men överlät till förstainstansrätten att besluta huruvida T. skulle höras som vittne.
- 28 Genom beslut av den 3 april 2003 beslutade förstainstansrätten (första avdelningen) att O. och T. skulle höras som vittnen beträffande det eventuella

avtal som ingåtts mellan de före detta makarna M. och enligt vilket herr M., enligt sökanden, var skyldig att betala underhåll till fru M. Förstainstansrätten beslutade även att O. och T. skulle höras angående frågan huruvida denna skyldighet fortfarande förelåg vid herr M.:s bortgång.

- 29 Under ett förhör inför lyckta dörrar som ägde rum den 14 maj 2003, före förhandlingen med parternas framställningar samma dag, hördes O. och T. som vittnen i enlighet med villkoren i artiklarna 65–76 i rättegångsreglerna.
- 30 Under förhandlingen med parternas framställningar, vilken också ägde rum inför lyckta dörrar, utvecklade parterna sin talan och svarade på förstainstansrättens frågor.
- 31 Efter förhandlingen beslutade förstainstansrätten att vilandeförklara det muntliga förfarandet för att avgöra om rätten förfogade över nödvändiga uppgifter för att avgöra målet, eller om ytterligare åtgärder för bevisupptagning eller processledning var nödvändiga.
- 32 Förstainstansrätten fann slutligen att den hade tagit del av tillräckligt med information genom handlingarna i målet, parternas argumentation och vittnesmålen vid förhöret den 14 maj 2003. Rätten fann det inte nödvändigt att höra andra vittnen för att klargöra sanningen, eftersom båda parter yrkanden härom avsåg sådana faktiska förhållanden som kunde påverka rättens bedömning av relevanta omständigheter i målet.
- 33 Ordföranden på första avdelningen avslutade därför det muntliga förfarandet och hänsköt genom beslut av den 23 oktober 2003 målet för överläggning.

Parternas yrkanden

34 Sökanden har yrkat att förstainstansrätten skall

- ogiltigförklara det omtvistade beslutet,
- fastställa att sökanden har rätt till efterlevandepension,
- fastställa denna pension till ett belopp av 200 000 BEF per månad (4 957,87 euro), och
- förplikta svaranden att ersätta rättegångskostnaderna.

35 Svaranden har yrkat att förstainstansrätten skall

- ogilla talan, och
- förplikta sökanden att ersätta rättegångskostnaderna.

Huruvida bevisningen kan åberopas med hänsyn till artikel 48.1 i rättegångsreglerna

36 Sökanden bestred under förhandlingen att svaranden kunde åberopa den bevisning som framlagts i bilagan till dennes duplik.

37 Svaranden har å sin sida yrkat att den bevisning som sökanden åberopat i bilagan till sin skrivelse av den 15 februari 2002 i form av ytterligare två uttalanden gjorda under ed inför notarius publicus skall avvisas.

38 Förstainstansrätten erinrar om att artikel 48.1 i rättegångsreglerna har följande lydelse:

”I repliken och dupliken får parterna åberopa ytterligare bevisning. Parterna skall ange skälen för att detta inte gjorts tidigare.”

39 Den bevisning som svaranden åberopat i bilagan till sin duplik i form av herr M.:s holografiska testamente av den 22 september 1999, det arvsintyg som utfärdats av en domstol i första instans i Aten samt herr M.:s kontoutdrag och överföringsuppdrag uppfyller kraven i denna bestämmelse.

- 40 Herr M.:s bror tillställde nämligen svaranden de aktuella handlingarna per brev först den 18 december 2001, det vill säga efter svaromålet av den 11 oktober 2001. Svaranden hade således ingen möjlighet att åberopa dem då svaromålet inlämnades.
- 41 Svaranden kunde således till dupliken giltigt bifoga de handlingar som anförts komma från M.:s bror och vars ursprung sökanden inte bestridit.
- 42 De aktuella handlingarna skall därför godtas som bevisning inför förstainstansrätten.
- 43 De två uttalanden som gjorts inför notarius publicus den 6 respektive den 7 februari 2002 och som sökanden, sedan det skriftliga förfarandet avslutats, åberopat i sin skrivelse av den 15 februari 2002 som ytterligare två bevis i målet kan däremot inte godtas då de inkommit för sent.
- 44 Kravet på ett rättvist förfarande medför visserligen att förstainstansrätten under vissa omständigheter kan godta att bevisning åberopas sedan dupliken inlämnats. Kravet kan emellertid göras gällande i ett sådant här fall endast om den som åberopar bevisningen inte hade tillgång till denna bevisning innan det skriftliga förfarandet avslutades, eller om motparten åberopat bevisning för sent och det därför krävs att handlingarna i målet kompletteras för att säkerställa att den kontradiktoriska principen efterlevs.
- 45 Mot bakgrund av de föreslagna vittnenas identitet och de omständigheter som förstainstansrätten ombetts höra dem om, finns det emellertid inget som tyder på att sökanden saknade möjlighet att inkomma med de två uttalanden som gjorts inför notarius publicus och som utgör den senast åberopade bevisningen redan då talan väcktes.

- 46 Bevisningen syftar till att uppväga de handlingar som svaranden bilagt sin duplik. Nämnade bevisning avser emellertid varken några nya omständigheter som tillstött i ett sent skede i målet eller herr M.:s testamentariska förordnanden, utan avser relationerna mellan de före detta makarna i allmänhet och herr M.:s betalning av underhåll. Dessa frågor uppstod emellertid redan i början av tvisten och blev inte relevanta först i samband med den bevisning som bilagts dupliken.

Prövning i sak

- 47 Sökanden har till stöd för sin talan åberopat tre grunder beträffande det administrativa förfarandets rättsstridighet, bristande motivering av det omtvistade avslagsbeslutet respektive att detta beslut innebär felaktig rättstillämpning.

Den första grunden: Det administrativa förfarandet var rättsstridigt

Parternas argument

- 48 Sökanden har kritiserat svaranden för att inte vid något tillfälle under det administrativa förfarandet ha ombett henne att inkomma med några särskilda handlingar eller uppgifter för att styrka sin version av de faktiska omständigheterna.

- 49 Svaranden har svarat att det inte ålåg den att kräva någon speciell handling utan att det var tillräckligt att uppmana sökanden att inkomma med handlingar för att styrka sin rätt till underhåll enligt tillämpliga bestämmelser, vilket svaranden påstått sig ha gjort i sin skrivelse av den 5 oktober 2000.

Förstainstansrättens bedömning

- 50 Det ankom på sökanden att på eget initiativ inkomma med all den bevisning som hon ansåg nödvändig och tillräcklig för att i den mening som avses i artikel 27 första stycket i bilaga VIII till tjänsteföreskrifterna "styrka" det underhåll som hon påstod sig ha rätt till enligt det åberopade avtalet.
- 51 I skrivelsen från chefen för domstolens personalavdelning av den 5 oktober 2000, vari sökanden uppmanades att "inkomma med handlingar till styrkande av [sin] rätt till underhåll", angavs inte exakt vilken typ av handlingar som skulle kunna komma i fråga. Skrivelsen var emellertid så pass tydlig i detta hänseende att den inte kan anses innehålla ett sådant fel att förfarandet är ogiltigt.
- 52 Det vore vidare olämpligt att svaranden uppmanade sökanden att inkomma med viss angiven bevisning till stöd för sitt pensionsyrkande, eftersom all bevisning som, såsom sökanden själv anförde i sin tredje grund, vanligtvis godtas enligt såväl tillämplig nationell rätt som enligt rättegångsreglerna giltigen kan åberopas i detta hänseende.

- 53 Talan kan således inte vinna bifall på den första grunden.

Den andra grunden: Det omtvistade avslagsbeslutet är otillräckligt motiverat

Parternas argument

- 54 Sökanden har gjort gällande att svaranden inte hade rätt att utan motivering kvalificera de uttalanden som O. och P. gjort inför notarius publicus, och som åberopats till stöd för yrkandet om efterlevandepension, som otillräckliga. All form av domstolsprövning skulle i annat fall riskera att hindras.
- 55 Med hänsyn till den erkända och oklanderliga moral som O. och P. besitter är det omtvistade avslagsbeslutet behäftat med bristande motivering i två hänseenden. Svaranden har enligt sökanden inte på något sätt förklarat varför hon borde ha inkommit med skriftliga handlingar till stöd för ovanstående personers uttalanden.
- 56 Sökanden har påpekat att det föreligger en motsägelse mellan det faktum att svaranden godtar ett muntligt avtal i fråga om underhåll men kräver skriftliga bevis för intyg som upprättats inför notarius publicus i syfte att styrka att ett sådant avtal föreligger.
- 57 Svaranden har anfört att det omtvistade beslutet var tillräckligt motiverat då sökanden förstått det resonemang som låg till grund för avslaget på hennes yrkande om efterlevandepension och att detta resonemang ger möjlighet till domstolsprövning av beslutets lagenlighet.

- 58 Den moral som de personer som gjort uttalandena inför notarius publicus besitter medför inte att uttalandena automatiskt skall anses ha bevisvärde. Gemenskapens förvaltning skulle i annat fall tvingas att utan vidare prövning godta sådana uttalanden varje gång de åberopas till stöd för en begäran om ersättning för kostnader eller en begäran om ekonomiska förmåner enligt tjänsteföreskrifterna.
- 59 Det är slutligen inte inkonsekvent att medge möjligheten att avtala om underhåll muntligen men samtidigt kräva att ett intyg från tredje man styrks skriftligen. Svaranden anser att frågan huruvida de aktuella avtalen är giltiga skall avgöras enligt grekisk rätt. Även om grekisk rätt inte kräver att sådana avtal skall upprättas skriftligen för att vara giltiga medger samma rättssystem endast i klart avgränsade fall att avtalen styrks med hjälp av annat än skriftliga bevis.

Förstainstansrättens bedömning

- 60 Domstolens kommitté med ansvar för att avgöra klagomål har uppgett att de uttalanden som gjorts av O. och P. inför notarius publicus i Aten, då de inte styrktes av någon annan handling eller omständighet, var otillräckliga för att styrka sådan rätt till underhåll som medför rätt till efterlevandepension. Nämda kommitté har härigenom gett såväl sökanden som förstainstansrätten möjlighet att ta del av de faktiska och rättsliga omständigheter som utgör grund för det omtvistade beslutet, vilket därmed uppfyller motiveringsskyldigheten.
- 61 Förstainstansrätten erinrar i detta hänseende om att motiveringsskyldigheten utgör en väsentlig formföreskrift som skall särskiljas från frågan huruvida motiveringen är hållbar, vilken skall hänföras till frågan huruvida den omtvistade rättsakten är lagenlig i materiellt hänseende (domstolens dom av den 22 mars 2001 i mål C-17/99, Frankrike mot kommissionen, REG 2001, s. I-2481, punkt 35).

- 62 Sökanden har kritiserat svaranden för att med hänsyn till O.:s och P.:s erkända moral på ett alltför summariskt sätt ha vägrat tillerkänna de uttalanden som O. och P. gjort inför notarius publicus bevisvärde. Denna invändning om felaktig bedömning av den framlagda bevisningen hänför sig därför i själva verket till frågan huruvida det omtvistade beslutet är välgrundat.
- 63 Samma sak gäller beträffande den påstådda motsägelsen mellan det faktum att ett muntligt avtal godtas och kravet på skriftliga bevis. För det fall motsägelsen kunde styrkas skulle den kunna utgöra felaktig rättstillämpning men inte därmed påvisa någon bristande motivering.
- 64 Dessa anmärkningar skall därför prövas inom ramen för den tredje grunden om huruvida domstolens kommitté med ansvar för att avgöra klagomål med fog fann att de uttalanden som gjorts under ed inför notarius publicus av O. och P. inte i sig styrkte en rätt för sökanden till underhåll från sin före detta make enligt vad som fastställts genom avtal.
- 65 Under dessa omständigheter kan talan inte vinna bifall på den andra grunden.

Den tredje grunden: Felaktig rättstillämpning på grund av att svaranden inte ansett det styrkt att sökanden har rätt till underhåll enligt vad som fastställts genom avtal i den mening som avses i artikel 27 i bilaga VIII till tjänsteföreskrifterna

- 66 För att avgöra om det omtvistade beslutet är välgrundat skall det fastställas huruvida fru M.:s rätt till underhåll enligt vad som fastställts genom ett muntligt avtal mellan de före detta makarna, och som M. var skyldig att betala till sin före

detta hustru, kan anses styrkt. Ett sådant underhåll skulle nämligen ge fru M. rätt till efterlevandepension, upp till underhållets belopp, enligt artikel 27 i bilaga VIII till tjänsteföreskrifterna.

- 67 Det måste emellertid först avgöras om det åberopade avtalet lagligen kunde ingås muntligen.

Huruvida ett muntligt avtal om underhåll är giltigt med avseende på artikel 27 första stycket i bilaga VIII till tjänsteföreskrifterna

- 68 Förstainstansrätten skall först avgöra vilken lag som reglerar de villkor på vilka makarna M. i förevarande fall muntligen kunde ingå ett giltigt avtal om underhåll.

- 69 Parterna är överens om att frågan skall lösas med tillämpning av relevanta bestämmelser i grekisk civilrätt.

- 70 Artikel 27 första stycket i bilaga VIII till tjänsteföreskrifterna är tillämplig i förevarande fall på grund av hänvisningen till denna bestämmelse i artikel 15.7 i ersättningsbestämmelserna. Förstainstansrätten erinrar härvid om att ordalydelsen i en gemenskapsrättslig bestämmelse som inte innehåller någon direkt hänvisning till medlemsstaternas rättssystem, för att avgöra dess innebörd och räckvidd, vanligtvis skall ges en självständig tolkning mot bakgrund av det sammanhang i vilket bestämmelsen ingår och det syfte som eftersträvas med regleringen (förstainstansrättens dom av den 18 december 1992 i mål T-43/90, Díaz García mot parlamentet, REG 1992, s. II-2619, punkt 36).

- 71 Även om det saknas en sådan uttrycklig hänvisning kan dock tillämpningen av gemenskapsrätten förutsätta en hänvisning till medlemsstaternas rättssystem när gemenskapsdomstolarna i gemenskapsrätten eller i sina allmänna rättsprinciper inte kan hitta den information som gör det möjligt att precisera en gemenskapsrättslig bestämmelses innehåll och räckvidd genom en självständig tolkning (domen i det ovannämnda målet *Díaz García* mot parlamentet, punkt 36).
- 72 Begreppet ”underhåll ... enligt vad som fastställts genom ... avtal mellan henne och den före detta maken”, i den mening som avses i artikel 27 första stycket i bilaga VIII till tjänsteföreskrifterna, kan inte bli föremål för en självständig gemenskapsrättslig tolkning. Begreppet underhållsskyldighet som avtalats mellan före detta makar på grund av skilsmässa ingår i stället bland de förmögenhetsrättsliga konsekvenser som följer av den dom om äktenskapsskillnad som meddelats med stöd av tillämpliga civilrättsliga bestämmelser.
- 73 Villkoren för att ett avtal om underhåll till en frånskild make till en tjänsteman i gemenskaperna eller, som i förevarande fall, en tidigare ledamot av en gemenskapsinstitution skall vara giltigt skall följaktligen i princip avgöras enligt den lag som reglerar följderna av skilsmässan, det vill säga i förevarande fall grekisk rätt enligt vilken äktenskapsskillnaden meddelades (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 17 maj 1972 i mål 24/71, *Meinhardt* mot kommissionen, REG 1972, s. 269, punkt 6).
- 74 Det är utrett att rätt till underhåll för en före detta make vid skilsmässa enligt relevanta bestämmelser i grekisk civilrätt kan avtalas muntligen mellan de före detta makarna.
- 75 Herr M. kunde därför giltigt förordna om underhåll till fru M. genom ett muntligt avtal.

- 76 Då ett sådant muntligt avtal är giltigt till formen enligt tillämplig nationell rätt återstår att pröva huruvida avtalet, i avsaknad av skriftliga bevis, i förevarande fall kan anses styrkt med stöd av vittnesmål.

Huruvida det åberopade avtalet kan bevisas genom vittnesmål

— Parternas argument

- 77 Sökanden anser att hennes rätt till underhåll för egen del, enligt vad som fastställts genom avtal i den mening som avses i artikel 27 första stycket i bilaga VIII till tjänsteföreskrifterna, fritt får bevisas på de sätt som vanligen godtas enligt grekisk rätt och enligt rättegångsreglerna.
- 78 I förevarande fall krävs enligt artikel 393.1 i den grekiska civilprocesslagen skriftligt bevis för ett avtal som rör en penningsskyldighet överstigande ett visst maximibelopp. Detta belopp har ändrats genom ny lagstiftning från 1 467,35 euro till 5 869,41 euro. Bevisning genom vittnesmål är i sådant fall inte tillåten.
- 79 Enligt artikel 394 i samma lag godtas bevisning genom vittnesmål även i fråga om avtal som överstiger detta lagstadgade maximibelopp om

— det föreligger viss skriftlig bevisning i form av en handling som har visst bevisvärde,

- det är materiellt eller moraliskt omöjligt att erhålla ett skriftligt bevis,
- det kan styrkas att en skriftlig handling förlorats genom olyckshändelse,
- sakens natur eller särskilda omständigheter då avtalet ingicks motiverar bevisning genom vittnesmål.

- 80 Förevarande fall omfattas helt klart av såväl det andra som det fjärde undantaget. För att inte riskera att förvärra herr M.:s hälsotillstånd, som vid mötet med fru M. var mycket allvarligt, avstod hon från all form av "förhandling" beträffande underhållets belopp och villkor, som till exempel hur ofta det skulle utbetalas, på vilket sätt och krav på ett skriftligt avtal.
- 81 Den bevisning som enligt svaranden kan godtas för att styrka det åberopade avtalet framgår av dels de bestämmelser om utbetalning av ekonomiska förmåner enligt tjänsteföreskrifterna som återfinns i budgetförordning av den 21 december 1977 för Europeiska gemenskapernas allmänna budget (EGT L 356, s. 1; svensk specialutgåva, område 1, volym 4, s. 3), som då var tillämplig, dels av bestämmelser i grekisk rätt om bevisning av avtal avseende utbetalning av underhåll efter skilsmässa.
- 82 Svaranden har gjort gällande att även om muntliga avtal om underhåll till följd av skilsmässa enligt grekisk rätt är tillåtna, krävs emellertid skriftlig bevisning i form av en handling som parterna upprättat i förväg i fråga om avtal som rör penning skyldigheter där beloppet, som i förevarande fall, överstiger det lagstadgade maximibeloppet.

- 83 De uttalanden som gjorts av O. och P. inför notarius publicus utgör inte sådan skriftlig bevisning som avses i artikel 393.1 i den grekiska civilprocesslagen. Dessa två handlingar kan på sin höjd ersätta viss skriftlig bevisning i form av en handling som har bevisvärde.
- 84 Även om bevisning genom vittnesmål är formellt tillåten är rätten inte på något sätt tvungen att fästa tilltro till vittnesmålet i materiellt hänseende. Rätten bedömer tillförlitligheten fritt och självständigt och behöver inte motivera om den eventuellt väljer att frångå vittnesmålet.

— Förstainstansrättens bedömning

- 85 Vilken bevisning som får åberopas för att styrka ett muntligt avtal om att arvlåtaren, till följd av de före detta makarna M.:s skilsmässa, skall betala underhåll till fru M. regleras av grekisk rätt liksom villkoren för ett sådant avtals giltighet (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Meinhardt mot kommissionen, punkt 12).
- 86 Enligt grekisk rätt krävs inte att ett avtal om underhåll skall vara skriftligt för att vara giltigt. Förstainstansrätten måste därför godta bevisning som enligt tillämplig nationell rätt får åberopas för att styrka ett avtal som lagligen ingåtts muntligen.
- 87 Ovanstående bestämmelser i grekisk rätt reglerar förvisso vilken bevisning som får åberopas för att styrka det påstådda avtalet. Det ankommer emellertid på

förstainstansrätten att vid prövningen av en talan mot beslutet att inte bevilja en efterlevandepension, som påstås följa av tillämpningen av artikel 27 första stycket i bilaga VIII till tjänsteföreskrifterna, kontrollera att de villkor som uppställs i nationell rätt är uppfyllda för att säkerställa en korrekt tillämpning av denna bestämmelse (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Meinhardt mot kommissionen, punkt 12).

- 88 En sådan skyldighet förutsätter att bestämmelserna i förstainstansrättens rättegångsregler och allmänna bevisföringsprinciper iakttas. Detta gäller särskilt i fråga om vilken bevisning som får åberopas och följaktligen bevisföring genom vittnesmål, hur åberopade vittnen skall höras samt hur deras vittnesmål skall tolkas. Förstainstansrätten skall liksom vilken annan domstol som helst utöva sin behörighet i enlighet med de texter som ger den nämnda behörighet.
- 89 Det är utrett att det påstådda avtalet avser att fastställa underhåll. Underhållet består av en penningsskyldighet vars belopp överstiger ett maximibelopp över vilket det enligt grekisk rätt inte är tillåtet att använda vittnesmål som bevis för avtalets existens.
- 90 Sökanden har under förhandlingen, utan att motsägas av svaranden på denna punkt, framhållit att hennes före detta make aldrig skulle ha accepterat att ingå ett skriftligt avtal om underhåll till henne.
- 91 Det skall vidare medges att relationerna mellan före detta makar, under omständigheter såsom de i förevarande fall, kan göra det mycket svårt för den ene att begära ett skriftligt bevis av den andre för ett avtal dem emellan.

- 92 Härav följer att sökanden kan anses ha befunnit sig i en situation där det var materiellt och moraliskt omöjligt i den mening som avses i artikel 394 andra strecksatsen i den grekiska civilprocesslagen att få ett skriftligt bevis på det påstådda avtalet.
- 93 För att styrka nämnda avtal skall bevis i form av vittnesmål således godtas enligt de samstämmiga bestämmelserna i grekisk rätt och rättegångsreglerna. Bevis i form av vittnesmål får åberopas i förevarande fall såväl enligt ovannämnda bestämmelser i den grekiska civilprocesslagen som enligt artikel 65 c i rättegångsreglerna.
- 94 Endast de vittnesmål som avgetts vid förhöret den 14 maj 2003 i enlighet med artiklarna 65–76 i rättegångsreglerna kan emellertid åberopas inför förstainstansrätten. De uttalanden som gjorts under ed inför notarius publicus av O. och P. kan inte anses som vittnesmål i den mening som avses i ovannämnda bestämmelser, eftersom de inte har annat värde i förfarandet inför förstainstansrätten än en bevisuppgift.

Huruvida det föreligger ett muntligt avtal om underhåll till fru M. i den mening som avses i artikel 27 första stycket i bilaga VIII till tjänsteföreskrifterna

— Parternas argument

- 95 Sökanden har anfört att herr M., trots sina hälsoproblem, hade uppfyllt sina skyldigheter enligt det muntliga avtal som de före detta makarna ingått och enligt

vilket M. skulle betala underhåll till sökanden. Då herr M. var mycket tveksam till banktransaktioner verkställde han avtalet genom två kontanta utbetalningar till fru M., via en tredje person.

- 96 En första utbetalning gjordes i juni 1999 strax innan herr M. lades in på sjukhus för ett kirurgiskt ingrepp, och en andra utbetalning gjordes i september 1999 sedan herr M.:s hälsotillstånd tillfälligt hade förbättrats. P. var av en tillfällighet närvarande när utbetalningarna skedde.
- 97 Var och en av de två utbetalningarna, som skedde i juni respektive september 1999, motsvarade sammanlagt fyra månaders påstått underhåll och uppgick till ett belopp i grekiska drachmer motsvarande 800 000 BEF (19 831,48 euro).
- 98 Vid utbetalningen i juni 1999 hade herr M. beräknat antalet månader med början den 1 mars 1999 även om skilsmässoförfarandet formellt inte var avslutat vid denna tidpunkt. Den utbetalning som gjordes i september 1999 inbegrep betalning för påföljande oktober månad.
- 99 Avsaknaden av senare utbetalningar orsakades av att herr M.:s hälsotillstånd plötsligt och allvarligt försämrades. Herr M. var dessutom utomlands för behandling under större delen av perioden.

- 100 Den omständigheten att underhåll i den mening som avses i artikel 27 i bilaga VIII till tjänsteföreskrifterna faktiskt hade utbetalats utgör inte på något sätt ett villkor för rätt till efterlevandepension. Det är härvid tillräckligt att rätt till underhåll fastställts genom dom eller avtal.
- 101 Spår av utbetalningarna på sökandens bankkonton jämte de uttalanden som O. och P. gjort inför notarius publicus gör det möjligt att fastställa bortom allt rimligt tvivel att månatliga utbetalningar har skett kontinuerligt och regelbundet samt vilket belopp de har uppgått till.
- 102 Svaranden har invänt att den bevisning som sökanden har åberopat inte är tillräcklig för att styrka att hon uppfyller villkoren för rätt till efterlevandepension i den mening som avses i artikel 27 i bilaga VIII till tjänsteföreskrifterna.
- 103 Det följer av begreppet styrka att den före detta make som ansöker om efterlevandepension skall visa att det föreligger ett avtal om underhållsskyldighet samt avtalets giltighet vid den betalningsskyldiges bortgång. En lindring av dessa krav skulle strida mot den ovannämnda bestämmelsen och mot principen om sund ekonomisk förvaltning i artikel 274 EG och artikel 2 i budgetförordningen.
- 104 För det fall herr M. gjort utbetalningar till sökanden återstår att fastställa utbetalningarnas rättsliga grund. I avsaknad av skriftlig bevisning kan rätten endast avgöra frågan om utbetalningarnas rättsliga grund mot bakgrund av omständigheterna i målet. Sökandens kontoutdrag styrker inte på något vis det åberopade avtalet, dess innehåll eller dess verkställighet.

- 105 Sökanden har anført att betalningarna av underhåll upphörde på grund av herr M.:s hälsoproblem. Svaranden har härvid påpekat att herr M.:s hälsotillstånd inte hindrat honom från att personligen ge sin bank i uppdrag att utföra vissa överföringar under de veckor som föregick hans bortgång, trots den tveksamhet sökanden tillskriver honom i fråga om banktransaktioner.
- 106 Varken de utdrag i vilka herr M.:s banktransaktioner kan spåras eller hans testamente innehåller minsta spår eller anteckning om det påstådda avtalet. Svaranden finner det oförståeligt att herr M. med hänsyn till avtalets omfattning, belopp och ovanliga karaktär inte informerat sin testamentstagare och berörda parter om sina skyldigheter gentemot fru M.

— Förstainstansrättens bedömning

- 107 Det åligger i enlighet med allmänna processuella principer och artikel 27 första stycket i bilaga VIII till tjänsteföreskrifterna sökanden att för förstainstansrätten styrka att hon vid sin före detta makes bortgång hade rätt till underhåll för egen del från honom och att denna rätt fastställts genom avtal mellan de före detta makarna.
- 108 O.:s vittnesmål skall anses styrka de omständigheter som vittnesmålet rör. Förstainstansrätten anser det därför utrett att det skett ett möte mellan de före detta makarna M. under våren 1999 då de enades om att fru M. skulle erhålla ett belopp av 200 000 BEF (4 957,87 euro) från sin före detta make.

- 109 O. har i detta avseende preciserat att han inte kunde erinra sig några förhandlingar eller diskussioner om beloppet men att han visste att de före detta makarna M. ”hade samtalat och att fru M. hade godtagit 200 000 BEF”.
- 110 Det andra vittnet som hörts av förstainstansrätten, T., satte föga tilltro till de omständigheter som relaterats av vittnet O. Förstainstansrätten finner emellertid att även om T. hade regelbunden telefonkontakt med herr M. under våren 1999 befann han sig inte i Aten vid denna tidpunkt och kunde därför inte känna till herr M.:s förehavanden såvida inte denne ansett det lämpligt att tala med honom härom. Att herr M. inte nämnt det aktuella mötet för T. betyder således inte nödvändigtvis att det inte ägt rum.
- 111 Av O.:s vittnesmål kan emellertid inte den slutsatsen dras att den överenskommelse han bevittnat, vad gäller tillämpningen av tjänsteföreskrifterna, skall tolkas som ett avtal varigenom herr M. förpliktat sig att på ett juridiskt bindande sätt betala underhåll till ett belopp av 200 000 BEF (4 957,87 euro) per månad till fru M. och därigenom tillerkänt henne en rätt till sådant underhåll.
- 112 Det ankommer endast på förstainstansrätten att, med hänsyn till grekisk avtalsrätt och med beaktande av samtliga relevanta omständigheter, rättsligt kvalificera det samtal som ett av vittnena återgivit. Frånsett de åberopade penningutbetalningarna, är detta samtal det enda konkreta tecknet på de före detta makarnas eventuella avsikt att avtala om underhåll.

- 113 Förstainstansrätten vill erinra om att alla överenskommelser inte utgör ett avtal enligt grekisk rätt. I detta rättssystem, liksom för övrigt i andra, erkänns under olika benämningar en kategori av så kallade "gentlemen's agreements". Denna typ av överenskommelse innefattar utfästelser som gjorts av välvilja eller konvensans dock utan att den som gjort utfästelsen avsett att ingå en rättslig förpliktelse eller åtagit sig en skyldighet att verkställa utfästelsen.
- 114 Med hänsyn till omständigheterna i målet, såsom de framgår av bland annat O:s och T:s i detta avseende samstämmiga vittnesmål, kan det inte anses styrkt i tillräcklig utsträckning att herr M. avsåg att ikläda sig en juridisk skyldighet att betala underhåll till sin före detta hustru.
- 115 Ett sådant antagande motsägs för det första av det faktum att herr och fru M. varit i tvist under ett skilsmäsoförfarande som varade nästan tio år. Efter förfarandet erhöll herr M. en slutlig dom om separation enligt vilken han inte hade någon underhållsskyldighet gentemot sin före detta hustru.
- 116 Det är vidare utrett att makarna under de sex år som föregick den slutliga domen om äktenskapsskillnad levde åtskilda och att herr M. inte överförde några medel till sin hustru under denna period.
- 117 Förstainstansrätten finner det därför inte trovärdigt att herr M. så snart äktenskapsskillnad definitivt hade meddelats skulle ha iklätt sig en skyldighet att betala underhåll, en skyldighet som han dittills med framgång vägrat att ikläda sig.

- 118 Den förklaring som O. ger i sitt vittnesmål är mera trovärdig. Enligt denna förklaring var herr M.:s erbjudande om att betala sin före detta hustru en summa pengar mera inspirerat av en vilja att försonas med sitt samvete och att leva i överensstämmelse med sin religiösa och moraliska övertygelse. Förstainstansrätten konstaterar att en sådan önskan, som uppstått sedan de juridiska skyldigheter som följer av äktenskapet upphört, är ett sådant skäl som kan ge upphov till så kallade "gentlemen's agreements", vilka inte har tvingande verkningar.
- 119 Såsom O. också påpekat i sitt vittnesmål hade herr M. för vana att göra ett stort antal donationer, bland annat till välgörenhetsorganisationer. Detta beteende tyder mera på en personlighet som visar sin generositet av egen vilja än genom att ikläda sig påtvingande skyldigheter.
- 120 Det framgår vidare med all tydlighet av O.:s vittnesmål och av vad sökanden anfört att herr M. lade mycket stor vikt vid att hans avtal med den före detta hustrun inte skulle ges någon publicitet och inte påverka hans mellanhavanden med tredje man, särskilt inte hans ekonomiska mellanhavanden.
- 121 O. har särskilt understrukit herr M.:s vilja att vittnet inte skulle yppa något om det möte han närvarat vid för någon och hans önskan att ingen, framför allt inte hans familj, skulle få veta att han gett sin före detta hustru pengar. Enligt samma vittne skall herr M. ha sagt att han skulle känna sig vanhedrad om det kom till allmänhetens kännedom att han gått med på att betala pengar till sin före detta hustru.
- 122 O.:s uttalande bekräftar fru M.:s egen utsaga under förhöret att herr M. aldrig skulle ha accepterat att skriva ett skriftligt avtal om transaktionen mellan de före detta makarna.

- 123 Denna av herr M. ständigt uttryckta önskan att bibehålla sekretessen runt denna transaktion styrks av det faktum att herr M. aldrig informerat gemenskapens förvaltning, som utbetalade hans avgångspension, härom. Denna omständighet styrks vidare av att inte heller T., som var ansvarig för herr M.:s banktransaktioner i Luxemburg, informerats om den aktuella transaktionen och att denna förbigåtts med total tystnad i herr M.:s testamente.
- 124 Det är otänkbart att herr M, om han verkligen hade avsett att ikläda sig en skyldighet att betala underhåll till sin före detta hustru efter skilsmässan, skulle ha avstått från att nämna denna skyldighet i sitt testamente, eftersom den i sådant fall skulle belasta arvet.
- 125 Det skall härvid preciseras att enligt grekisk rätt upphör inte skyldigheten att betala underhåll i och med att den betalningsskyldige avlider.
- 126 Denna frivilliga och samtidigt hemliga karaktär som herr M. avsett att omge transaktionen mellan de före detta makarna M. med leder med nödvändighet dels till att den inte kan göras gällande mot tredje man, och följaktligen inte mot svarandens förvaltning, dels att den inte kan åberopas inför domstol.
- 127 Under dessa omständigheter måste transaktionen ses som ett så kallat "gentlemen's agreement" från herr M.:s sida i förhållande till fru M. Genom nämnda utfästelse avsåg herr M. inte på något sätt att ikläda sig en juridisk förpliktelse att betala underhåll som han i förhållande till tredje part eller behöriga domstolar ansåg sig skyldig att betala.

- 128 Av vad som anförts följer att det inte kan anses styrkt att fru M. vid herr M.:s bortgång hade rätt till underhåll från honom enligt vad som fastställts genom avtal mellan de före detta makarna.
- 129 Det faktum att det saknas en överenskommelse mellan de före detta makarna M. som är juridiskt bindande bekräftas, om så skulle behövas, av att det inte på ett trovärdigt sätt visats att herr M. verkställt avtalet om underhåll.
- 130 Fastställelse av att en månatlig betalning skett av underhåll som avtalats muntligen samt bevis för vilket belopp betalningarna uppgår till, att de skett på regelbunden och kontinuerlig basis samt deras rättsliga grund möjliggör förvisso i princip slutsatsen att arvlåtaren gått med på att fram till sin död vara bunden av ett muntligt avtal vari fastställs sådan rätt till underhåll för hans före detta maka (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Meinhardt mot kommissionen, punkt 12).
- 131 I förevarande fall finns det emellertid ingen styrkande handling, bankdokument eller annat, som bevisar att regelbundna betalningar gjorts, och sökanden har själv endast gjort gällande två kontanta betalningar, som skall ha skett i juni och i september 1999 genom en tredje persons försorg.
- 132 Förstainstansrätten konstaterar vidare att det endast har påståtts att kontanta medel utbetalats vid två tillfällen. P., den ende som inför notarius publicus förklarat att han var närvarande vid ett av utbetalningstillfällena (se punkt 14 ovan), var ovetande om vilket belopp sökanden gavs. Beträffande beloppets ursprung och karaktär har P. endast upprepat vad särskilt sökanden berättat för honom.

- 133 Svaranden gjorde därför inte någon felaktig rättstillämpning genom att avslå sökandens ansökan om efterlevandepension med motiveringen att det villkor som föreskrivs i artikel 27 första stycket i bilaga VIII till tjänsteföreskrifterna för att en frånskild hustru till en tidigare tjänsteman eller, som i förevarande fall, en tidigare ledamot av en gemenskapsinstitution skall beviljas sådan pension inte var uppfyllt.
- 134 Härav följer att talan skall ogillas.
- 135 Det saknas skäl att pröva sökandens övriga yrkanden om att förstainstansrätten skall dels fastställa hennes rätt till efterlevandepension, dels fastställa denna pension till ett belopp av 200 000 BEF (4 957, 87 euro) per månad.

Rättegångskostnader

- 136 Enligt artikel 87.2 i rättegångsreglerna skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Enligt artikel 88 i samma rättegångsregler skall institutionerna bära sina kostnader i tvister mellan gemenskaperna och deras anställda.
- 137 Enligt en analog tillämpning av dessa bestämmelser i förevarande tvist (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 12 december 1989 i mål C-163/88, Kontogeorgis mot kommissionen, REG 1989, s. 4189, punkt 17) skall vardera parten bära sin rättegångskostnad.

På dessa grunder beslutar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (första avdelningen)

följande dom:

- 1) Talan ogillas.
- 2) Vardera parten skall bära sin rättegångskostnad.

Meij

Forwood

Legal

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 21 april 2004.

H. Jung

A.W.H. Meij

Justitiesekreterare

Le président